

Slutrapport KRAFT 2011-2013

Författare: Pirjo Termonen, Socialförvaltningen Lunds kommun och Marie-Louise Lindblad, Arbetsförmedlingen i Lund.

1. Inledning och sammanfattning

Om deltagarna i Kraft har en tydligare handlingsplan kring vad som krävs för att komma till arbete, har nya alternativt fler vårdkontakter samt ökat behov av socialtjänstens insatser, men endast några stycken är aktuella på Arbetsförmedlingen - kan man då säga att projektet är lyckat?

Frågar man deltagarna själva i Kraft och deras remitterande socialsekreterare, säger de ja. Vi själva anser också att projektet är lyckat. Det som hänt under de här två åren är att den kunskap vi fått om deltagarna är djupare och villkoren de lever under är i många fall ganska komplexa. Det faktum att Finsam bidrog till en projektledarutbildning för projektledarna, ser vi som avgörande för att arbeta vidare med den nya och fördjupade kunskapen om deltagarna och möjligheterna att hantera och anpassa projektet efter vad vi upptäckte. Med hjälp av våra projektledarkunskaper kunde vi lättare tydligare strukturera arbetet, förtydliga ansvarsfrågan och utifrån det hitta vägar till fortsättning och implementering på både Socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen i samverkan. Mer om detta beskrivs nedan i texten.

Vi har sett att Biologdesignern fungerar bra som vägledningsmaterial och att deltagarna upplever det positivt då de känner att de utvecklas och känner sig starkare. Hela arbetsmetodiken i Kraft, att träffa deltagarna i grupp, ofta och i olika sammanhang och samtidigt arbeta mot arbetsmarknaden, har lett till tydliggörande av individens situation. Metodiken i Kraft kan ses som ett utvärderingsinstrument för deltagarnas sociala situation och individuella förmågor.

Samtidigt säger både deltagarna och socialsekreterarna att den information som framkommit och det arbete som genomförts har varit mycket värdefull för framtida planering och att deltagarna i fråga är stärkta som individer. Detta kan ge – och har gett - positiva uttryck i helt andra situationer än själva arbetssituationen, men som har betydelse för det sociala arbetet. Fördelen med metoden som Kraft arbetar med har också, som tidigare sagts, gett projektledarna möjlighet att få ordentligt grepp om målgruppens behov, vilket ger möjlighet att snabbare initiera rätt stöd och hjälp hos olika myndigheter. Behov av insatser från både sjukvården och övriga socialtjänsten har varit större än vi trodde från början. Angående målgruppen har mycket få varit sjukskrivna, dock är de 0-placerade. Det saknas vårdkontakter i flera fall och det har framkommit att individerna själva inte har klarat av att ta de kontakterna själva. Därmed saknas också aktualitet på Försäkringskassan för framtida rehabiliteringsplanering och samverkan.

2. Bakgrund

I projektplanen står att läsa kring målgruppen: ”Ett flertal invånare i Lunds kommun som uppbär ekonomiskt bistånd, hänvisar till sjukdom och kan därför inte vara arbetsföra eller stå till arbetsmarknadens förfogande. Många av dem har sjukskrivning men har inte rätt till sjukpenning, är så kallade 0-placerade på Försäkringskassan. Dessa personer är oftast aktuella hos flera myndigheter såsom Socialförvaltning, Arbetsförmedling, Region Skåne, söker sig till Försäkringskassan, men det brister i samordning av/ansvar för rehabiliteringen av personerna. Därför sker inget samlat arbete för att hjälpa personerna att komma tillbaka till arbetsförmåga, utan de lever i många fall kvar i långvarigt utanförskap och bidragsberoende.”

För att vara uttagen i Kraft fanns dessutom fanns en del inklusionskriterier; Socialt – deltagarna skulle med hjälp av sin socialsekreterare få hjälp att få en socialt stabil situation för att kunna delta i och kunna koncentrera sig på projektet. Detta kunde tex innebära hjälp med dagisplats, hjälp med familjerelaterade frågor, inget pågående missbruk etc. Den blivande deltagaren skulle också ha ett tryggt och stabilt boende. Under förutsättning att man kunde lösa den sociala situationen var alla välkomna.

Språket – språket hos deltagaren måste bedömas vara så bra att man kunde tillgodogöra sig aktiviteterna utan tolk samt kunna klarar sig på en arbetsplats.

Målgruppen kom till största delen från Resursteamet och team Öster inom Socialförvaltningen i Lund. Klienterna här har både behov av ekonomiskt bistånd och har någon form av socialmedicinsk problematik som man får hjälp med.

Metoden i projektet var att arbeta med deltagarnas egen motivation, att känna att man ville och var redo att förändra sitt liv och se en framtid på en arbetsplats. Aktiviteter byggde på tre olika faser; motivation, aktivering och träning. Målet var att komma ut i arbetsträning hos arbetsgivare och uppnå ett stabilt arbetsutbud på minst 10h/v, och därefter vara färdiga för att få vidare hjälp mot arbete av Arbetsförmedlingen.

Stommen i arbetet med grupperna var vägledningsprogrammet Biologdesignern. Programmet bygger på den lösningsfokuserade tanken, där var och en av deltagarna arbetar fram sin riktning i grupp. Till detta var hälso- och friskvårdstemat knutet, med obligatorisk friskvård en gång i veckan samt föreläsningar om friskvård. Man deltog i gruppverksamheten två halvdagar i veckan á tre timmar samt en timme i veckan i friskvård på Friskis & Svettis i Lund.

Målgruppen har av remittenterna upplevts ha diffusa problem som har varit svåra att hantera i nuvarande verksamheter.

3. Resultat

De mål som sattes upp i projektplanen för individerna var följande:

Mål för individerna

Effektmål:

- Förankring på arbetsmarknaden
- Att inom ett år kunna lönearbeta minst 10h/v – minst 50% ska ha ett fastställt arbetsutbud och vara kund på Arbetsförmedlingen för att matchas mot arbete.
- Öka individens upplevelse av välbefinnande och hälsa.

Projekt mål:

Tydliggöra riktning och utveckling av arbetsförmågan för deltagarna.

Utfallet för individerna summeras i nedan tabell:

Individ	Sjukvård	Insatser social-tjänsten	Arbete	Studier/ gymn	Aktuell för eller har praktik genom arbets-enheten	Sysselsättning	Till Af som idag arbetsför	Avslutad	Deltar i program på Af
AA	X	X							
BB	X	X		1 ämne					
CC				X				X	
DD					X		X		
EE					X				
FF	X		X				X		
GG	X				X				
HH	X					X			
II	X					X			
JJ					X				
KK		X			X		X		
LL	X	X			X				
MM								X	
NN								X	
OO	X				X				
PP	X				X				
QQ					X				
RR	X	X			X				
SS									X
TT	X				X				
UU					X				
VV		X			X				
XX		X			X				
YY					X				
ZZ	X								
ÅÅ	X	X							
	13	8	1	2	15	2	3	3	1

Som vi ser är endast fyra av 25 personer aktuella på Arbetsförmedlingen, antingen som arbetssökande eller som medverkar i något av Arbetsförmedlingens program. De allra flesta är aktuella på Arbetsenheten inom Socialförvaltningen där de är på väg in i, eller är i pågående

arbetsträning. De flesta som är ute i arbetsträning är det på arbetsplatser i Lund, men några deltar i mer skyddad sysselsättning.

Drygt hälften har insatser från Socialtjänsten och åtta har pågående kontakter med och behandling av sjukvården. En fick efter ett år i Kraft anställning men blev uppsagd inom tiden för provanställning. En person har fortfarande timanställning som påbörjades under tiden i Kraft. En person fick efter deltagande i Kraft ersättning på heltid från Försäkringskassan.

Det är klart och tydligt att målet att 50% av deltagarna efter ett år skulle ha kommit upp i 25% arbetsutbud och vara aktuella på Arbetsförmedlingen inte är uppnått.

Med avseende på deltagarnas välbefinnande och hälsa, har de i uppföljningar under och efter tiden i Kraft rapporterat att de upplever att de mår bättre, har bättre självförtroende och ett tydligare mål.

Remittenterna – socialsekreterarna – menar vid uppföljande intervjuer att deras klienter nu har en klar och tydlig plan att arbeta vidare med. Kunskapen om hälsa och eventuella sociala problem har fördjupats och tydliggjorts, vilket har gett möjlighet till insatser snabbare. Själva vägledningsprogrammet verkar ha lett till ökat självförtroende och syn på sina möjligheter i samhället. Allt detta i sin tur, bidrar till att individen allt mer kan fokusera på sina tillgångar och möjligheter såsom arbetstagare.

Ser vi till målen för organisationen var dessa:

Effektmål:

Metod för samverkan mellan Socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen skall efter projektet finnas, för att båda myndigheter i samverkan effektivare skall kunna hjälpa personer med sk 0-placering och ohälsa att återkomma i arbete.

Projektmål:

Utveckla metoder i samverkan.

- En metod för samverkan har utarbetats och är idag implementerad. En speciell person på Arbetsförmedlingen finns utsedd för att vara en "brygga" mellan Socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen för personer som behöver mer stöd. Arbetsmarknadskonsulenterna på Arbetsenheten kontaktar arbetsförmedlaren för ett trepartsamtal, där information om personen förs vidare, för att planering mot aktiviteter på Arbetsförmedlingen lättare kan göras och för personen vidare, utan onödiga avbrott, mot arbete. I och med denna funktion ska det säkerställas att information om vad personen gjort tidigare och att planeringen på Arbetsförmedlingen ska underlättas och förebygga att processen för personen stannar upp i så liten grad som möjligt.

- Diskussioner förs också hur vi dokumenterar insatser som görs inom respektive myndighet och ser till att dessa går vidare till nästa myndighet, vare sig vi om vi överlämnar eller avslutar en person från den ena myndigheten till den andra. Det har visat sig att personer som är aktuella på båda myndigheterna har i många fall fått många insatser, men dessa har inte överförts till den andra myndigheten. Risker är därför uppenbara för dubbelarbete eller att respektive myndighet kommer med förväntningar på vad den andra myndigheten ska göra, som inte går att infria, respektive redan är utförda och avslutade.

- En biprodukt utifrån de diskussioner som förts är att en arbetsmarknadskonsulent kommer att vara på plats på Arbetsförmedlingen för konsultation till arbetsförmedlarna. Detta ska ses som hjälp för arbetsförmedlarna och deras sökande som även har kontakt med Socialförvaltningen och redan är aktuella på Arbetsförmedlingen. Vi kommer att ha konsultation varje eller varannan vecka under hösten och sedan utvärdera vad det gett.

4. Analys av resultaten och arbetet i Kraft

Är resultatet bra eller dåligt? Det vi har sett vid arbetet med deltagarna i Kraft är att problematiken för individerna är mer komplex än vi trodde. Ser vi till målgruppen, har både vi och socialtjänsten tänkt att bara personerna kommer i arbete så löser sig problemen. Detta är för förenklat. Det finns uppenbarligen en hel del variabler som gör att det finns ett antal andra variabler som behöver fokus – och i vissa fall måste vara klara först – innan det är möjligt för individen att koncentrera sig på arbetsförmåga och arbetssökande. Detta har vid arbetet med Kraft stått klart, både för individerna själva och också för socialtjänsten. I flera fall, där tidigare insatser både inom socialtjänsten och på Arbetsförmedlingen misslyckats, har det uppdagats en social problematik som inte varit känd, eller bara delvis känd för socialtjänsten tidigare. Via projektet har vi då haft möjlighet att direkt initiera insatser som kan hjälpa deltagarna, så att man orkar att hålla fokus på ett framtida arbetsliv. Ett exempel på detta är en deltagare som handgripligen fick hjälp att gå till läkare och få hjälp med medicinska problem och sedan kunde verbalisera ytterligare behov av hjälp kring bostadssituationen. Problemen med bostadssituationen har inte tidigare varit kända, men vi bedömer att situationen var så allvarlig att den definitivt begränsade personens förmåga att fokusera kring arbete. Vi har också flera deltagare som har fått hjälp med sina familjesituationer och med föräldraskapet. Parallellt med insatserna inom vård och socialtjänsten, har vi fortsatt arbeta med individernas mål mot arbetsmarknaden.

Det vi kan se är att det tar betydligt längre tid för målgruppen att komma vidare till arbetsutbud än ett år. Vår uppskattning är att det kanske tar två till tre år för att komma igenom den process det innebär att gå från bidragsberoende till självförsörjning för gruppen. Dock har vi gott hopp om att deltagarna kommer vidare mot arbete, med det stöd som de behöver.

Vi har under arbetet med Kraft sett att många individer saknar grundläggande kunskaper om arbetslivet, vad det innebär att vara anställd, varför betalar man skatt och andra typer av samhällsfrågor. Flera har aldrig haft anställning tidigare, eller så ligger tid i anställning många år tillbaka. Självförtroende är en nyckelfaktor i att kunna se sig själv i arbete och det är viktigt att stärka personerna i att man även i vardagslivet gör mycket som kan användas i en arbetssituation. Behovet av att tillhöra det arbetande kollektivet är stort och känslan av utanförskap är stark. Då man gått många år utan arbete, har vi kunnat se att tempot i utförandet är lägre och att det tar tid att komma upp i det tempo som finns i arbetslivet.

Den viktigaste ingrediensen för att personer ska komma tillbaka/ut i arbetslivet är den egna viljan. Utan den spelar det inte så stor roll vad vi myndigheter gör eller samverkar kring, målet arbete kommer knappast att uppnås. Dock behöver vi metoder som hjälper

myndigheterna och individerna att tydliggöra individernas behov och möjligheter/styrkor. Det är viktigt att veta att ett arbete inte nödvändigtvis löser hela problematiken, men det kan göra den lättare. Sannolikt kommer en del personer framgent behöva insatser av vård och eller socialtjänst, men med den hjälpen underlättar vi för personerna att komma i arbete och behålla ett arbete.

Att arbeta med grupper har varit en framgångsfaktor och vi tror också att det faktum att samma grupp har följts åt under året har varit avgörande. Vi har sett att gruppverksamheten är socialt gynnande och den är kostnadseffektiv. Om trygghet i gruppen kan etableras hjälper den personerna att få perspektiv på det man tänker och känner och borgar för än mer utveckling. Den feedback vi fått från deltagarna är att gruppen som helhet har hjälpt dem att utvecklas och att träffa och lära känna andra personer med andra erfarenheter och drömmar berikar en själv. Vi hade till exempel en deltagare som mer eller mindre valt självisolering under många år, men som nu tog klivet och deltog i en grupp med mycket stor framgång.

Vi kan också se att begreppet arbetsförmåga är ett stort begrepp som innefattar många delar. Att vilja är väsentligt, men det är inte säkert att man kan bara för att man vill. I arbetsförmågan kan ligga annan problematik än brist på praktik, som behöver fokus och insatser från andra.

Initialt fanns en tanke om att de personer som var aktuella för Kraft skulle tillsammans med sin socialsekreterare ha varit på besök hos behandlande läkare innan start. Detta för att vi skulle få ett ingångsvärde för hälsan och att man från vårdens sida såg det som positivt att man deltog i denna typ av aktivitet. Det skulle också lägga grunden för samverkan med vården. Dock gick denna del inte att genomföra rent praktiskt. Socialsekreterarna hade inte möjlighet att genomföra dessa besök med deltagarna.

Vi har också sett att det är viktigt att det inte blir onödiga stopp i deltagarnas process från gruppinsatsen till deras individuella träning. Tanken från början var att en arbetsmarknadskonsulent skulle arbeta med personerna i gruppen och på så vis lära känna personerna. Det skulle då gå smidigare att hjälpa personerna vidare ut i träning med hjälp av supported employment-metoden. Av olika anledningar blev det inte så under första Kraft-året och under andra Kraft-året gick det inte att lösa organisatoriskt. Vi ser att detta inte blivit bra för deltagarna. De har ”tappat fart” eftersom det blev en omstart när de fått nya kontakter som skulle hjälpa dem ut i arbetsträning. Detta har varit negativt för deltagarna.

Vi kan se att de mål vi satte upp för målgruppen, att 50 % skulle ha ett arbetsutbud på minst 25 % och stå till arbetsmarknadens förfogande hos Arbetsförmedlingen efter ett år, var för tuffa. Dock tror vi att de är realistiska inom en period på ett till tre år. Vi tycker oss ha belägg för att säga att parallella insatser är bra för de flesta – man måste inte vara helt frisk för att först då börja arbeta med sin arbetsförmåga.

Varför var förväntningarna på måluppfyllelse felaktiga? Det enkla svaret i dag är att vi hade för lite kunskap om målgruppens behov. En viktig fråga som blir aktuell nu är om den förändring och det ökade välmående deltagarna delger att de upplever, är en varaktig förändring? Varar förändringen bara så länge det finns mer stöd och fokus kring individen?

Vad avser målen för organisationerna är det väsentligt att implementering av vad som framkommer inom projekt diskuteras i starten av projektet. Detta gjordes inte i Kraft och vi fick därför bilda en separat arbetsgrupp med chefer från Socialförvaltningen och

Arbetsförmedlingen för att arbeta fram vad som kunde och skulle implementeras. Vi har kommit fram till en modell som båda myndigheterna tycker är bra, dock är det inte själva gruppmetoden som implementeras, utan övergången från socialtjänsten till

Arbetsförmedlingen. Vi tycker att det har blivit mycket bra, utifrån de diskussioner som förts. Det är viktigt att kunna se hur projektet har kunnat bidra till andra lösningar för samverkan än att implementera hela projektet hos någon av myndigheterna.

Vi tror att det goda samarbetsklimat som genomsyrat projektet är väsentligt för implementering av samverkansmetoder. En stor fördel har varit att projektledarna har kommit från vars en myndighet. Det har gjort att vi hela tiden har kunnat gå tillbaka till respektive myndighet med frågor och funderingar som har behövt bli klargjorda. Vi har också tvingats till diskussioner mellan myndigheterna kring vilket ansvar respektive myndighet ska ha för arbete med personerna i målgruppen. Ett gemensamt tydliggörande av ansvarsfördelningen är viktigt för en hållbar samverkan.

Dessutom har det varit mycket viktigt att kunna se vilka fördelar projektet kan ge när man ser att man inte når upp till ursprungligen uppsatta mål. Styrgruppen har varit mycket följsam i detta och gett utrymme till att arbeta fram tankar och metoder som är verksamma för målgruppen.

5. Fortsatt arbete och implementering

Kraft kommer nu att starta på ett tredje år. Det vi har sett är att metoden för målgruppen - att arbeta med personer i grupp med vilja och motivation kring arbete - borde ligga inom socialtjänsten, dock i samverkan med Arbetsförmedlingen. Utifrån målgruppen finns behov som behöver kartläggas som kan ligga i vägen för arbetsförmågan. Att arbeta i grupp med vägledningsinstrumentet Biologdesignern ger så mycket information för individen och om individen, som är väsentlig för ett hållbart arbetsliv. I det tredje Kraftåret kommer en grupp att ledas av två arbetsmarknadskonsulenter från Arbetsenheten. Dessa kommer till sin hjälp att ha en socialsekreterare på halvtid som kommer att arbeta med deltagarnas behov av kontakter med sjukvården och eventuella insatser från socialtjänsten. En arbetsförmedlare kommer att delta i gruppverksamheten på 25 % och då bland annat jobba med villkoren på arbetsmarknaden. Vi har sett att det är viktigt för deltagarna att diskutera kring vad som krävs på arbetsmarknaden och vad man då tror krävs av en själv.

Vår förhoppning är att inom socialtjänsten kunna implementera arbetssättet med klienter, som en metod att utreda och kartlägga hjälpbehov och hjälpa klienterna att förbereda sig för arbetsmarknaden och den arbetsträning man kan få hjälp med av arbetsmarknadskonsulenter. Man ska då ha möjlighet att följa individerna den tid det tar. När man har kommit en bit på vägen här slussas man vidare till Arbetsförmedlingen via trepartsamtal, så att all den information om vad som hänt på resan kommer med. Detta för att kunna planera vidare med arbetsförmedlingens insatser så att dessa bara tar vid och att det inte blir onödiga stopp.

De arbetsmarknadskonsulenter som driver gruppen kommer också att hjälpa deltagarna ut i arbetsträning. Detta är en återgång till ursprungstanken i Kraft, där vi i början argumenterade

för att en arbetsmarknadskonsulent skulle knytas till gruppen och sedan hjälpa dem vidare ut i träning hos arbetsgivare.

Det finns också behov av att etablera starkare kontakter med sjukvården. Vi har sett utifrån deltagarna att några är stora konsumenter av vården och ett antal inte hade några vårdkontakter alls, men som behövde det. Det är också viktigt utifrån socialtjänstens och även arbetsförmedlingens arbete, att vården är inkopplad när den ska vara det och att det som behövs behandlingsmässigt kan levereras av vården. Samverkan mellan myndigheter och aktörer är väsentligt för målgruppen.

Marie-Louise Lindbladh
Arbetsförmedlingen

Pirjo Termonen
Socialförvaltningen

Ann-Charlott Johansson
Projektchef, Socialförvaltningen